

เรื่อง คำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายธีรยุทธ สุวรรณเกษร (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ว่า เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรคก้าวไกล (ผู้ถูกร้องที่ ๑) และพรรคก้าวไกล (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ได้ร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยการแก้ไขหมวดความผิด จากเดิมอยู่ในหมวด ๑ ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ให้อยู่ในหมวด ๔ ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ การแก้ไขอัตราโทษของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ให้คงเหลือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แล้วแต่กรณี การเพิ่มเติมบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดสามารถอ้างเหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษ และการแก้ไขให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไป โดยให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์และให้ถือเป็นผู้เสียหาย ระหว่างการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ ในการปราศรัยหาเสียงผู้ถูกร้องทั้งสองใช้นโยบายเสนอให้ยกเลิกกฎหมายดังกล่าว ซึ่งปรากฏอยู่บนเว็บไซต์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ รวมถึงให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายครั้ง ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๖๔ เรื่อง คำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ มีสาระสำคัญว่า การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเรียกร้องเพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่อยู่ในสถานะที่เคารพสักการะ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่เกินความเหมาะสมพอควร นำไปสู่การบ่อนทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ บัญญัติให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพัน การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยมีเจตนาซ่อนเร้นเป็นการบ่อนทำลายด้วยคุณค่าสถาบันพระมหากษัตริย์ และมุ่งหมายผลประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

ผู้ร้องยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อขอให้อัยการสูงสุดร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่อัยการสูงสุดมิได้ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสาม ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเลิกการกระทำดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่
พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้
ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง แล้ว แต่อัยการสูงสุดมิได้ดำเนินการตามที่ร้องขอ
ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสาม ที่ผู้ร้องจะยื่นคำร้อง
โดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๓. การชี้แจงของคู่กรณีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ถูกร้องทั้งสองยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบสรุปว่า การกระทำที่เป็นการล้มล้าง
การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ต้องเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพโดยมี
เจตนาพิเศษเพื่อทำลายให้หมดสิ้นไปซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
และต้องเป็นการกระทำของ “บุคคล” ไม่รวมถึง “พรรคการเมือง” การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ของผู้ถูกร้องที่ ๑
และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกระบวนการของฝ่ายนิติบัญญัติและเป็นการกระทำ
ตามหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่ง (๒)
ซึ่งไม่ตกอยู่ใต้อาณัติมอบหมายหรือครอบงำจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ การแก้ไข
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นกระบวนการที่จำเป็นต่อการรักษาสถานะอันเป็นที่เคารพสักการะ
ของพระมหากษัตริย์ แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
มีผลผูกพันคดีอื่นก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในคดีตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๖๔
เป็นคนละประเด็นกับคดีนี้ จึงไม่มีผลให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องผูกพันตามด้วย และร่างกฎหมายดังกล่าว
ไม่ใช่ร่างกฎหมายที่ผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอเพื่อยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ นอกจากนี้การที่ผู้ร้อง
อ้างถึงความเห็นและคำสัมภาษณ์ของบุคคล ไม่มีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง ไม่ขอด้วยพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๒)

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้อัยการสูงสุดแจ้งผลการดำเนินการและ
ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และมีคำสั่งเรียกให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำคำชี้แจงพร้อมจัดส่ง
สำเนาเอกสารหลักฐานยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และกำหนดให้มีการไต่สวนพยานบุคคล จำนวน ๖ ปาก
รวมทั้งให้คู่กรณียื่นคำแถลงการณ์ปิดคดี

๔. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิ
หรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ข้อที่ต้องพิจารณาเบื้องต้นตามข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสองที่ว่า คำร้องไม่ชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง (๒) เห็นว่า คำร้องมีความชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเข้าใจสภาพของการกระทำที่เป็นข้อกล่าวหาและสามารถต่อสู้คดีได้ คำร้องของผู้ร้องขอด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒

ข้อพิจารณาว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เพียงพรรคเดียว รวมจำนวน ๔๔ คน เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยการเสนอให้นำมาตรา ๑๑๒ ออกจาก ลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร มีเจตนามุ่งหมายที่จะแยกสถาบันพระมหากษัตริย์และความเป็นประเทศไทยออกจากกัน เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการเสนอเพิ่มบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดสามารถพิสูจน์เหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษได้ ย่อมทำให้การพิจารณาคดีของศาลต้องพาดพิงหรือกล่าวหาสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งอยู่ในสถานะอันควรเคารพสักการะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และทำให้ข้อความดังกล่าวกระจายออกสู่สาธารณะอันเป็นการเสื่อมพระเกียรติ ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ อีกทั้งการเสนอให้ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้และให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์ และเป็นผู้เสียหายเพียงหน่วยงานเดียว เป็นการมุ่งหมายให้การกระทำความผิดเป็นเรื่องส่วนพระองค์ และสถาบันพระมหากษัตริย์ต้องกลายเป็นคู่ขัดแย้งกับประชาชน นอกจากนี้ยังปรากฏพฤติการณ์ของกรรมการบริหารพรรคสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่เคลื่อนไหวทางการเมืองสอดรับกับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ด้วยการรณรงค์ ปลุกเร้า และยุยงปลุกปั่น สร้างกระแสในสังคม ให้สนับสนุนการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยการโพสต์ข้อความลงในเฟซบุ๊กส่วนตัวเรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายดังกล่าว การจัดกิจกรรมการปราศรัยใหญ่ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๑ นำสติ๊กเกอร์ปิดลงในช่องยกเลิกมาตรา ๑๑๒ ประกอบกับพฤติการณ์การเป็นนายประกันให้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดตามมาตรา ๑๑๒ โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดดังกล่าวเสียเอง

การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อลดทอนการคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ลงผ่านร่างกฎหมายและอาศัยกระบวนการทางนิติบัญญัติ และสร้างความชอบธรรมโดยซ่อนเร้นด้วยวิธีการผ่านกระบวนการทางรัฐสภา โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นขบวนการผ่านรูปแบบนโยบายของพรรคการเมือง การชุมนุมเรียกร้อง การจัดกิจกรรมทางการเมือง การรณรงค์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร และการใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งหากปล่อยให้ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำการดังกล่าวต่อไป ย่อมไม่ไกลเกินเหตุที่จะนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และสั่งการให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเลิกการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นเพื่อให้มีการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อีกทั้งไม่ให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ด้วยวิธีการซึ่งไม่ใช่กระบวนการทางนิติบัญญัติโดยชอบ ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายวรวิทย์ กังคศิเทียม นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจรินทร์ หะวานนท์ นายนภดล เทพพิทักษ์ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ และนายอุดม รัฐอมฤต

หมายเหตุ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๔๑ ตอนที่ ๙ ก วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน

นายศรศวัส มลสุวรรณ

นางสาวกนกวรรณ พรประสิทธิ์ ผอ.กค.๒

นายอรรถวุฒิ รัตนสุภา ผอ.สค.๑

นางสาวสุวัชรีย์ เทพหัสติน ณ อยุธยา ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นายศรศวัส มลสุวรรณ

นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญชำนาญการ

นางสาวร่มปรางค์ สวมประคำ ผู้ทรงคุณวุฒิ ฯ

รรท. รอง ลสร. ตรวจ

นายสุทธิรักษ์ ทรงศิริไล ลสร. ตรวจ